

Prof. dr hab. Elżbieta Jabłońska

dziedzina: sztuka

dyscyplina: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Katedra Rysunku

Wydział Sztuk Pięknych

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Iwony Ogrodzkiej sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki wszczętym przez Radę Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu.

Recenzja sporządzona w związku z uchwałą nr 9/2022 podjętą przez Radę Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu w dniu 20 października 2022 roku w sprawie powołania recenzentów rozprawy doktorskiej w postępowaniu o nadanie stopnia doktory mgr Iwonie Ogrodzkiej.

Podstawowe dane o kandydatce.

Pani mgr Iwona Ogrodzka (ur. 1991 roku) jest absolwentką Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Nowym Wiśniczu. Studia artystyczne podjęła w roku 2011 na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, gdzie w roku 2016 uzyskała dyplom magisterski w pracowni prof. Andrzeja Klimczaka Dobrzanieckiego.

Kolejny etap swojej edukacji rozpoczęła w roku 2019 podejmując kształcenie w ramach Szkoły Doktorskiej wrocławskiej Akademii Sztuk Pięknych.

Przedstawiona przez kandydatkę praca doktorska zatytułowana *Trudna sztuka przyjaźni – współpraca artystyczna i przyjaźń jako element emancypacji i potencjalne źródło wyzysku* powstała we współpracy z prof. dr hab. Pawłem Jarodzkiem i dr. hab. Tomaszem Opanią, prof. ASP pełniącym obowiązki promotora.

Praca dydaktyczna/organizacyjna/popularyzatorska.

W oparciu o obszerną opinię promotora dr. hab. Tomasza Opani, prof. ASP, a także wcześniejsze opinie prof. dr. hab. Pawła Jarodzkiego, z którym doktorantka bezpośrednio współpracowała w pracowni Multimedialnej, stwierdzam, że mgr Iwona Ogrodzka zrealizowała obowiązujące w programie szkoły doktorskiej zajęcia dydaktyczne. Jej zaangażowanie, umiejętność nawiązania kontaktu z osobami studiującymi oraz kreatywność w prowadzeniu zadań, będąca wynikiem analizy i konstruktywnie krytycznej refleksji w postrzeganiu systemu szkolnictwa, zyskała aprobatę i uznanie studentek_tów, a także osób współprowadzących. Forma i funkcjonowanie szkolnictwa wyższego, ze szczególnym uwzględnieniem dziedziny sztuki, stały się również tematem jednego z rozdziałów recenzowanej pracy doktorskiej pt. *Wymiana darów: Akademia*. Z przedstawionej dokumentacji oraz obserwacji wnioskuję, że aktywność doktorantki zarówno w obszarze działań dydaktycznych jak i organizacyjno-popularyzatorskich miała szeroki zakres i znacznie przewyższała podstawowe oczekiwania. Mgr Iwona Ogrodzka ma w swoim dorobku działania, które znacząco wpływają na poziom, jakość i formę kształcenia artystycznego, a także wpływają na upowszechnianie reprezentowanej dyscypliny. Wśród tych aktywności dużą rolę odgrywało uczestniczenie i współprowadzenie spotkań i rozmów w ramach *Galerii DIY*, których tematem były niezależne przestrzenie artystyczne, prowadzenie warsztatów we współpracy z wrocławską *Galerią Art Brut*, organizacja aukcji charytatywnej *Bezgraniczna pomoc*, działania i opieka kuratorska czy udział w spotkaniach i debatach organizowanych przez instytucje kultury.

Dzięki naturalnym predyspozycjom oraz umiejętnościom nabytym w praktyce funkcjonowania w grupach czy duetach artystycznych mgr Iwona Ogrodzka wypełniała swoje obowiązki dydaktyczne na najwyższym poziomie. Krytyczna postawa jaką reprezentuje może stanowić interesujący punkt wyjścia do wprowadzania oczekiwanych zmian w systemie szkolnictwa artystycznego.

Działalność artystyczna/dotychczasowy dorobek twórczy.

Przedstawiona do recenzji obszerna dokumentacja dotychczasowej aktywności doktorantki w obszarze sztuki daje możliwość wielowątkowej interpretacji jej działań, które niezależnie od stosowanych przez autorkę narzędzi stanowią ważną część najbardziej aktualnej sztuki polskiej młodego pokolenia.

Dostarczony materiał zawierający niezbędne informacje oraz portfolio, stanowi również potwierdzenie wyjątkowej aktywności artystki, która w latach 2016 – 2022 zrealizowała osiem wystaw indywidualnych, była współuczestniczką wielu pokazów grupowych, pracowała w duetach artystycznych, brała udział w wielu zdarzeniach i wystawach zbiorowych, rezydencjach, prezentacjach, warsztatach i inicjatywach twórczych. Wielokrotnie była ich pomysłodawczynią, współinicjatorką aktywnie przyjmując rolę kuratorki i organizatorki wydarzeń. (pełna lista dołączona do dokumentacji doktorantki) Osiągnięcia artystki w obszarze sztuki zostały zauważone i docenione przyznaniem nagród i wyróżnień, w tym: *Wrocławskiej Nagrody Kulturalnej Warto* w roku 2021, *Stypendium Artystycznego Prezydenta Wrocławia*, które autorka otrzymała dwukrotnie, w roku 2020 i 2022, wyróżnienia podczas *14 Międzynarodowego IN OUT Festiwal* organizowanego przez *Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia w Gdańsku* w roku 2020, *Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego* w latach 2019 i 2016, a także pierwszą nagrodą otrzymaną podczas *Przeglądu Młodej Sztuki Świeża Krew* organizowanego przez wrocławską *Galerię Sztuki SOCATO* w roku 2016.

Znaczna część aktywności twórczej Iwony Ogrodzkiej skoncentrowana jest na współdziałaniu, współtworzeniu, współuczestniczeniu i współbyciu. Na budowaniu zdarzeń, kreowaniu miejsc i sytuacji we wspólnocie i dla wspólnoty, która z czasem, po spektakularnych, dokamerowych przeprosinach (*Studentka ASP przeprasza* z 2016 roku) stała się najbardziej naturalnym środowiskiem jej funkcjonowania i jedną z najistotniejszych potrzeb. Angażując się w działalność kolektywną grupy *Wykwitex*, autorka realizowała równoległe prace w duetach artystycznych z Karoliną Balcer (*Why Quit*) czy Kingą Bartniak, nie rezygnując również ze swojej indywidualnej twórczości. Zarówno prace malarskie jak i filmy wideo, które są formami najczęściej stosowanymi przez artystkę zawierają w sobie wspólny element, charakterystyczną lecz pozorną lekkość, rodzaj specyficznej ironii zmierzającej niekiedy w kierunku sarkazmu. Ten pierwszy, pobieżny odbiór prac Iwony Ogrodzkiej bywa jednak błędny o czym możemy przekonać się zwłaszcza w ostatnich realizacjach wideo artystki, jak *Matkojciec* i *Kometa Hale'a-Boppa i margines błędu* z roku 2022 czy w cyklach malarskich i fotograficznych *Zielonożółta chmura dryfuje w naszą stronę* z lat 2020 - 2021, które dotyczą istotnych problemów egzystencjalnych, opowiadają o towarzyszących nam lękach, zwątpieniach, stawiają pytania o sens.

Autorka z wnikliwością obserwuje rzeczywistość, potrafi wyabstrahować problem/pytanie,

które analizuje i bada, czasem szukając rozwiązań w zdarzeniach przeszłych, a czasem wręcz odwrotnie w projektowaniu przyszłości, w której pobrzmiewa przeczucie katastrofy. Szukając odpowiedzi na pytania rudymenarne, koncentruje się w swoich pracach na analizie rzeczywistości z punktu widzenia osoby ludzkiej, z wrażliwością ujawniając słabości i niedoskonałości aktualnej kondycji człowieka.

Jednak ostateczna, wizualna forma jaką nadaje swoim pracom powoduje, że tracą one pierwotny ciężar zadawanych pytań. Dzięki zastosowanym środkom formalnym, prace o tematyce egzystencjalnej, zyskują wspomnianą wcześniej lekkość, niekiedy tworzą złudzenie rozwiązań wręcz trywialnych, a poruszane w nich problemy sprawiają wrażenie banalnych i błahych. To jednak daleko idące i jedynie pozorne uproszczenia ponieważ w pracach Iwony Ogrodzkiej zawarte jest całe spektrum najbardziej aktualnych doświadczeń pokolenia, które reprezentuje: *Społeczne doświadczenie minionych miesięcy to graniczne doświadczenie przyszłości. Możemy próbować się ukryć, popaść w lęk, panikę, wpaść w wir działań albo całkowicie popaść w apatię. Kiedy uświadomimy sobie całe spektrum możliwości dostajemy bilet na rollercoastera. Emocje społeczne ujawniają rozmaite obawy. Wiemy jeszcze mniej niż wiedzieliśmy, (...)*

Praca doktorska.

Przedstawiona przez doktorantkę praca *Trudna sztuka przyjaźni – współpraca artystyczna i przyjaźń jako element emancypacji i potencjalne źródło wyzysku* składa się z części teoretycznej oraz towarzyszącej jej równolegle, wieloelementowej pracy artystycznej. Część pisemna rozprawy podzielona jest na trzy podstawowe rozdziały, z których każdy składa się z kolejnych podrozdziałów. Już samo brzmienie tytułów zastosowanych przez autorkę - *Od pierwszego wejrzenia, Drżenie serc, Złamane serce* - wprowadza czytelniczkę w obszar podjętych tematów, a także wskazuje podjętą stylistykę. Wychodząc z roli obiektywnej badaczki, w oparciu o literaturę przedmiotu, autorka prowadzi rozważania dotyczące tytułowej przyjaźni bazując równolegle na własnym wieloletnim doświadczeniu. Towarzyszące jej emocje są często dookreślone i nazwane zarówno w refleksji teoretycznej jak i w samych pracach stanowiących dzieło doktorskie. Struktura pracy jest czytelna, a użyte środki formalne powodują, że tekst zyskuje charakter eseju.

Zaznaczając perspektywę swoich rozważań, autorka w pierwszym rozdziale dookreśla, a właściwie znacznie poszerza tradycyjne rozumienie określenia przyjaźń: *W pracy artystyczno-badawczej proponuję rozszerzenie definicji przyjaźni. Określam nią każdą*

silną, wpływającą na kształt naszej tożsamości, relację łączącą osoby ludzkie z innymi osobami ludzkimi i nieludzkimi, ale też z postaciami fikcyjnymi, naturą, materią nieożywioną i pejzażem. Ta systematyzacja zyskuje rozbudowaną formę graficzną w pracy pt. *Otaczają mnie osoby przyjacielskie*, która stanowi również część dzieła artystycznego. Towarzyszący jej opis daje szansę usystematyzowania podejmowanego zagadnienia i staje się rodzajem instrukcji w czytaniu kolejnych rozdziałów dysertacji. *Zakochałam się w pracy i w osobach, z którymi pracowałam* to kluczowe stwierdzenie, opisujące stosunek autorki do działań w grupie *Wykwitex*, siedmioosobowym zespole, który zajmował się produkcją obiektów artystycznych i pokazywaniem ich w ramach wystawienniczej działalności instytucji kultury oraz galerii komercyjnych. Czas przeszły jest użyty świadomie, ze względu na rozpad grupy, przeanalizowany przez autorkę w kolejnych częściach pracy doktorskiej.

Odwołując się do prac badawczych z dziedziny psychologii (*teorii Koluzji* szwajcarskiego psychiatry Jurga Willego), antropologii (*Praca bez sensu. Teoria i Praktyka*. Dawida Graebera) socjologii (*ABC projektariatu: o nędzy projektowego życia* Kuby Szredera) poprzez postacie literackie autorka dociera do teorii afektu Eve Sadgwick oraz *Afektywnej historii sztuki* Luizy Nader, by ostatecznie skonkludować całość w czterech doprecyzowanych punktach, z których ostatni staje się kolejnym drogowskazem do interpretacji prac artystki:

W pracach o przyjaźni w sztuce skupiam się na afektywnej energii wytworzonej w ramach takich relacji. Bazuję na osobistych doświadczeniach, które pozwalają mi na utkanie wizualnej historii o tym co bolesne, niewypowiedziane i wywołujące smutek lub eksplozję radości. Badam limity języka w opisywaniu takich doświadczeń.

Język wizualny, którym posługuje się Iwona Ogrodzka nie ma limitów. Z taką samą umiejętnością i analogicznym zaangażowaniem wypowiada się w kwestii przyjaźni używając różnych mediów: fotografii, wydruków cyfrowych, malarstwa czy prac wideo, komponując całość jako rodzaj instalacji. Prace stanowiące dzieło doktorskie to dwa filmy wideo *Nenufary dla Karoliny* oraz *Żółty to kolor zazdrości*, trzy obrazy *Autoportret z przyjaciółką*, *Zerwałam kwiaty z ogrodu, w którym spędzaliśmy tyle czasu razem* i *Słodziaki*, wydruki cyfrowe *List z Wrocławia*, *Moja droga nie mamy ze sobą nic wspólnego*, wspomniana wcześniej praca *Otaczają mnie osoby przyjacielskie* oraz obiekt/koc *Dobrze że się znamy*. Każda z przedstawionych prac została przez autorkę opisana wraz z określeniem źródeł inspiracji. W ten sposób powstał bardzo konkretny zestaw dzieł powiązanych ze sobą tematem szeroko rozumianej przyjaźni. Nie jest to jednak bezkrytyczna pochwała przyjaźni

lecz pełna afektywnych zwrotów akcji subiektywna opowieść o budowaniu chwilowych wspólnot, o tęsknocie za bliskością, o pandemicznym osamotnieniu, o smutku utraty, o zazdrości i zagubieniu, o przemocy instytucjonalnej, wreszcie o wychodzeniu z relacji i ryzyku jakie jest z tym związane. Wydaje się, że te dość pesymistyczne diagnozy, które w sposób charakterystyczny dla swojej twórczości formułuje Iwona Ogrodzka stanowią tło dla nadchodzących zmian, które pomimo katastroficznych prognoz wciąż jeszcze są od nas zależne.

Konkluzja

Tytuł dysertacji *Trudna sztuka przyjaźni – współpraca artystyczna i przyjaźń jako element emancypacji i potencjalne źródło wyzysku* określa precyzyjnie obszar tematyczny, który z konsekwencją i według określonych zasad poddany został refleksji. Bazując na stosownej i bogatej bibliografii, oraz interesujących odniesieniach doktorantka przeprowadziła analizę własnych doświadczeń w polu sztuki ze szczególną koncentracją na działaniach relacyjnych budowanych z osobami przyjacielskimi. Na szczególną uwagę zasługują podsumowania w części literackiej, które potwierdzają umiejętności analityczne autorki. Całość stanowi intrygującą wypowiedź zarówno w warstwie wizualnej jak i teoretycznej i stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i artystycznego. Imponujący dorobek twórczy, a także potwierdzone osiągnięcia doktorantki potwierdzają wysoki poziom jej kwalifikacji, a aktywność w obszarze sztuki i rozległe doświadczenie pracy w grupie czy zespole daje szansę na sukcesy dydaktyczne.

Po zapoznaniu się z przedstawionym do recenzji materiałem obejmującym wybrane aspekty dotychczasowych osiągnięć artystycznych kandydatki, dzieło doktorskie oraz rozprawę stwierdzam, że całość stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki oraz spełnia wymagania zawarte w artykuł 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dn. 20.07.2018 r. (*Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.*)

W związku z powyższym z pełnym przekonaniem wnioskuję do Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. o nadanie mgr Iwonie Ogrodzkiej stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

